

ΠΙΣΤΕΥΣΤΗΝ ΑΠΟ

ΚΑΛΩΣ ΕΙΣΕΚΙ

ΠΙΣΤΕΥΣΤΗΝ ΑΠΟ

ΚΑΛΩΣ ΕΙΣΕΚΙ

ΠΙΣΤΕΥΣΤΗΝ ΑΠΟ

ΚΑΛΩΣ ΕΙΣΕΚΙ

ΠΙΣΤΕΥΣΤΗΝ ΑΠΟ

ΚΑΛΩΣ ΕΙΣΕΚΙ

KUML 19
76

ΠΙΣΤΕΥΣΤΗΝ ΑΠΟ

ΚΑΛΩΣ ΕΙΣΕΚΙ

KUML ¹⁹₇₆

ÅRBOG FOR
JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

With Summaries in English

Jysk Arkæologisk Selskab satte dette Kuml for
HARALD ANDERSEN
På 60-årsdagen den 25. februar 1977

I kommission hos Gyldendalske Boghandel,
Nordisk Forlag, København 1977

OMSLAG: »Drik, og du vil leve skønt«
Indskrift på drikkeglas fra Stilling Trehøje.

Redaktion: Poul Kjærum
Tilrettelæggelse og omslag: Flemming Bau
Tryk og indbinding: Jydsk Centraltrykkeri A/S

Skrift: Baskerville 11 pkt.
Papir: Mat JC-blade 120 gr.

Copyright 1977 by Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 87-01-58581-9

INDHOLD/CONTENTS

<i>P. V. Glob</i> : Harald Andersen, 60 år	7
<i>Niels H. Andersen</i> : Sarup. Keramikgruber fra to bebyggelsesfaser	11
Pits from two foundation periods	40
<i>Grethe Jørgensen</i> : Et kornfund fra Sarup. Bidrag til belysning af tragtbægerkulturens agerbrug	47
A corn hoard from Sarup. A contribution to the agriculture of the TRB culture	62
<i>Torsten Madsen</i> : Jættestuen Hørret Skov I. Et nyt fund af fodskåle med massiv midtdel The Hørret Skov I passage grave. A new find of pedestalled bowls with solid stem	65
.	86
<i>Karsten Davidsen</i> : En senneolitisk dyreaftbildning fra Tørslev	95
Ein spätneolithisches Tierbild	97
<i>Ove Bruun Jørgensen</i> : Myter og ristninger	99
Myths and rock-carvings. An iconographical investigation	124
<i>Jørgen Lund</i> : Overbygård – en jernalderlandsby med neddybede huse	129
An Iron Age village with sunken houses	148
<i>Stig Jensen</i> : Fynsk keramik. I gravfund fra sen romersk jernalder	151
An analysis of pottery from late Roman Iron Age graves in Funen	180
<i>Susanne Andersen</i> : Et pilgrimsmærke fra Karup fundet i Brejning kirke	191
A pilgrim badge from Karup	197
<i>Niels H. Andersen</i> : Arkæologi langs den østjyske motorvej. Skanderborg-Århus	199
The East Jutland Motorway, Skanderborg-Århus	216

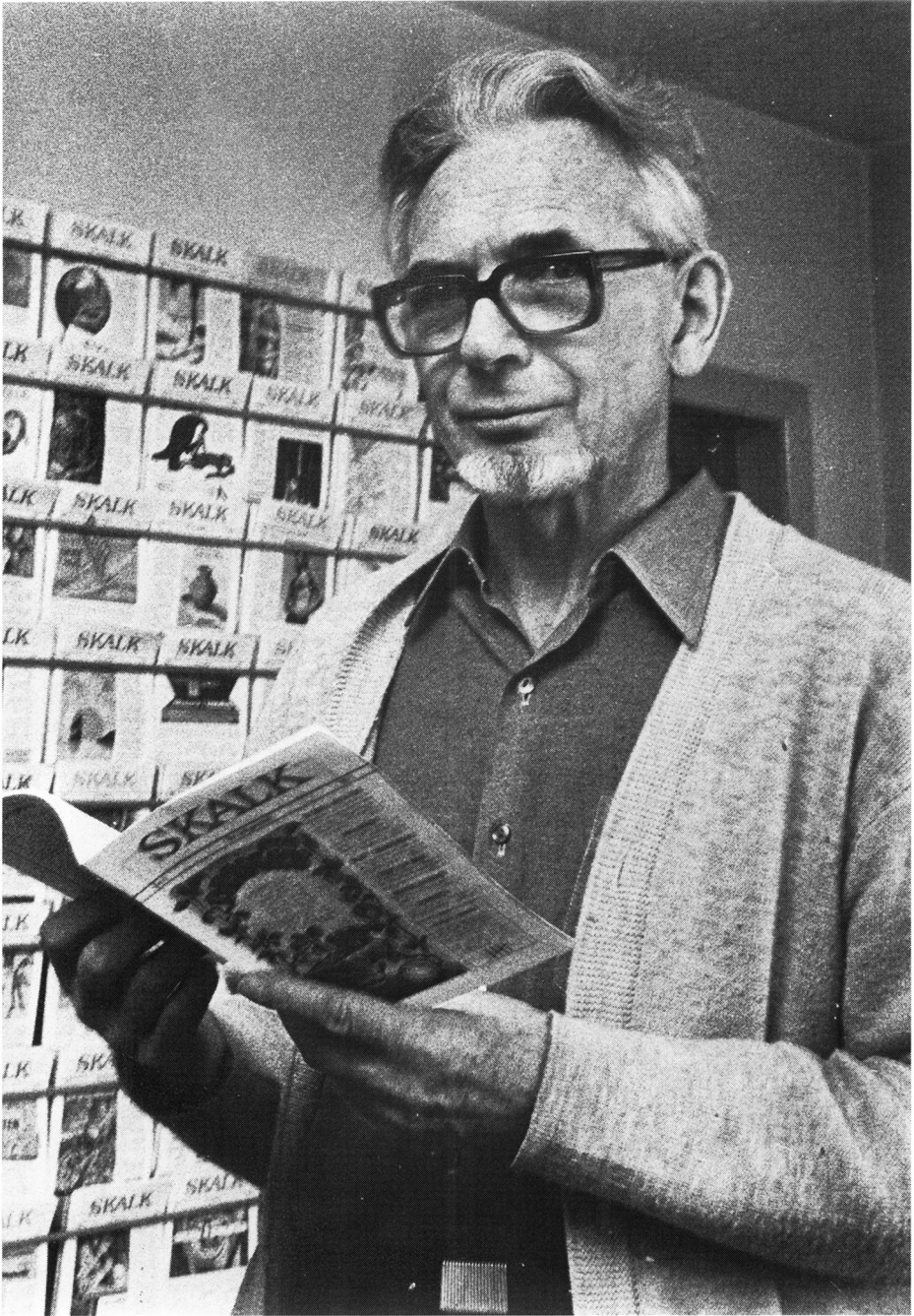

Foto: Jørn Timm

Harald Andersen

JYSK ARKÆOLOGISK SELSKABS 25-årsmøde

Moesgård 27.5.76

Tale ved overrækkelsen af Worsaae-medailen

På selskabets generalforsamling i 1956 blev styrets forslag om indstiftelse af en guldmedalje, Worsaae-medailen, for særlig fortjenstfuldt arkæologisk virke, vedtaget. Den bærer på forsiden Worsaaes portræt og ordene »For Nordens Oltid« efter forslag fra Johannes Brøndsted.

Denne fornemme udmærkelse blev i 1957 uddelt første gang til Erik Westerby for hans banebrydende arbejde med udforskningen af ældre stenalder og i 1961 til professor Mårten Steenberger, Uppsala, for hans indsats indenfor den nordiske arkæologi og det samarbejde mellem nordiske arkæologer han gennem en årrække etablerede på Valhagaudgravningerne på Gotland.

Jysk Arkæologisk Selskabs styre har vedtaget, at Worsaae-medailen for tredje gang skal uddeles i anledning af 25-års jubilæet og enstemmigt udpeget Harald Andersen til denne udmærkelse og takker vor kulturminister Niels Matthiasen for midler til medaillens prægning og det medfølgende legat.

Harald Andersen, Onkel Anders mellem venner, behøver ingen præsentation. Hans enestående arbejde som stifter og leder af »Skalk« er kendt og skattet i hele Norden. Gennem »Skalk«s nu udsendte ca. fem millioner eksemplarer taler arkæologi, etnologi og historie til alle, fordi Harald Andersen har givet dem mæle.

Men Harald Andersen har en gloriant fortid som udgraver og skarpsindig iagttager og har stor betydning på vor hjemlige arbejdsmark for det kuld af arkæologer, han tilhører.

På sin fødegård ved Tystrup-Bavelse-søerne i det dejlige Midtsjælland udgravede Harald Andersen som purung Kællerød-dyssen og fandt en trepaneret stenaldermand. Ved Therkel Mathiassens undersøgelser i Åmosen og ved Gudenåen i krigsårene gjorde han en fin indsats. Selv takker jeg for samarbejdet ved et par års udgravning i Slots-Bjærgby, hvor Harald Andersen bl.a. konstruerede et stillads, hvorfra der blev optaget et tværsnit af den store gravhøj på et halvt hundrede enkeltbilleder, der skulle og kunne forenes til ét. Også en god indsats i sheikedømmerne ved Den arabiske Havbugt må fremhæves.

Det var Harald Andersen, der trak et af de tungeste læs, da vor første årbog skulle udsendes, og naturligvis var det ham, der fandt det rigtige navn: Kuml. Deri skrev han tre bemærkelsesværdige afhandlinger:

1. Det femte store mosefund. Illerupfundet, en mønstergyldig udgravning, hvor han optog dels et udsnit af våbennedlægningen, dels et hesteoffer som præparat, begge dele nu udstillet i Forhistorisk Museums samlinger. Eksempler til efterfølgelse, der desværre i de senere år ikke er fulgt tilstrækkeligt op.

2. Et landsbyhus på Gørding Hede. Den første påvisning af ældre jernalders spændhuse.

3. Tomme høje. Hvori han med udgangspunkt i Jellings sydhøj og Slots-Bjærgbyhøjene tolker en række nordiske storhøje uden gravkamre, en afhandling, der vakte opmærksomhed i Sverige og Norge, der har adskillige af samme type.

Bemærkelsesværdig er også Harald Andersens undersøgelse af en ødelagt gravhøj ved Esbjerg i 1949, hvor han påviste fem forskellige stadier af dens historie, publiceret i Kumls 2. bind: »Fra Tomten af en sløjfet Høj«. Derfra optog han en barnegrav, den eneste bevarede af mange tusinde af stridsøksefolkets grave, som nu kan ses på Esbjerg Museum.

Der kunne nævnes flere af Harald Andersens afhandlinger i Kuml og talrige i Skalk, der viser hans store indsats »For Nordens Oldtid«, men jeg vil slutte med hans egne beskedne ord i Kuml 1952.

»Esbjergfundet hører ikke til de fund, der revolutionerer den arkæologiske videnskab. På intet punkt er det epokegørende, men på adskillige punkter føjer det sten til en bygning under opførelse. For sådan må vi jo opfatte arkæologien. Den er en stor, ufærdig bygning, en skyskraber på hundrede etager, hvor vi endnu ikke er nået til første sal.«

Ved håndens og åndens arbejde har Harald Andersen været med til at øge denne bygnings højde og derved gjort sig fortjent til Worsaae-medailen.

PAPER DELIVERED ON THE OCCASION OF THE AWARD OF THE WORSAAE MEDAL.

The annual general meeting of the Society in 1956 voted for the institution of a gold medal, the Worsaae Medal, for meritorious archaeological work. It carries on the obverse Worsaae's portrait and the inscription "For Nordens Oldtid", as suggested by Johannes Brøndsted.

This mark of distinction was awarded for the first time in 1957, to Erik Vesterby for his pioneer work on the Mesolithic, and again in 1961 to Professor Mårten Steenberger, Uppsala, for his work in Nordic archaeology and for his efforts over the years at the Valhagar excavations on Gotland to establish collaboration between Scandinavian archaeologists.

The executive committee of Jysk Arkæologisk Selskab has decided to award the third Worsaae Medal in celebration of its 25th anniversary, and is unanimous in nominating Harald Andersen as the worthy recipient. The Society thanks the Ministry of Culture for the means to mint the medal and for the concomitant grant.

Harald Andersen – Uncle Anders to friends – needs no presentation. His great work as founder and editor of "Skalk" is known and appreciated throughout Scandinavia. Through "Skalk's" five million copies, archaeology, ethnology and history now speak to all, because Harald Andersen has given them a voice.

But Harald Andersen has a distinguished record as excavator and shrewd observer.

At his home near the Tystrup-Bavelse lakes in central Zealand Harald Andersen excavated in his youth the Kællerød dolmen and found a trephined Stone Age man. In Therkel Mathiassen's investigations in Åmosen and on the Gudenå in the war years he also played an important part. I myself have to thank him for two years' collaboration in the excavation at Slots-Bjærgby, where he among other things constructed a scaffold from which it was possible to photograph a section of the great mound by means of fifty exposures, which had to be and were combined to form one. Neither should valuable contribution in the sheikhdoms of the Arabian Gulf be overlooked.

It was Harald Andersen who carried one of the heaviest burdens when our first yearbook was to be published, and it was naturally he who found the right name: Kuml. In Kuml he published three notable papers:

1. The fifth great bog find. The Illerup find, an exemplary excavation, where he recovered a segment of the weapon deposit and a horse sacrifice as a preparation, both exhibited at Forhistorisk Museum.

2. A village house on Gørding Hede. The first demonstration of an early Iron Age "span-house".

3. Empty mounds. In which with starting point in the southern Jelling mound and the Slots-Bjærgby mounds he interprets a number of Scandinavian giant tumuli without chambers, a paper which caused a stir in Sweden and Norway, which have several mounds of the same type.

Harald Andersen's excavation of a devastated mound at Esbjerg in 1949 is also noteworthy; he demonstrated five different stages in its history, published in *Kuml* 2 "Five stages in the history of a burial mound". There he excavated a child's grave, the only one preserved of the many thousands of Battle Axe graves which may now be seen at Esbjerg Museum.

Several of Harald Andersen's papers in *Kuml* and numerous in *Skalk* could be mentioned, all showing his work "For Nordens Oldtid", but I will conclude with his own modest words in *Kuml* 2.

"The Esbjerg find does not belong to those finds which revolutionize archaeology. It is in no way epoch-making, but it adds many bricks to the edifice. For we have to think of archaeology as a great, unfinished building – a skyscraper of a hundred stories the first of which is not yet completed".

Harald Andersen has helped to add to the height of the building and is thus a worthy recipient of the Worsaae Medal.

P. V. Glob